

Jenny Sinclair

Skrivet i blod

Bortom liberalism och socialism –
den kristna kallelsen till hopp
i vår tid

JUSTITIA ET PAX
KOMMISSIONEN FÖR RÄTTVISA OCH FRED

Rapport #5 i skriftserien
Tro och samhälle

KORT RAPPORT I SERIEN
»TRO OCH SAMHÄLLE«

5

JENNY SINCLAIR

Skrivet i blod

BORTOM LIBERALISM OCH SOCIALISM –
DEN KRISTNA KALLELSEN TILL HOPP I VÅR TID

JUSTITIA ET PAX
KOMMISSIONEN FÖR
RÄTTVISA OCH FRED

FÖRORD

UNDER VINJETTEN »Tro och samhälle« presenterar Kommissionen för rättvisa och fred (Justitia et pax) i Stockholms katolska stift återkommande rapporter där olika skribenter presenterar och analyserar olika aspekter av den katolska socialläran. Ambitionen är att bidra till en bättre efterföljelse av Jesus Kristus och främja reflektionen över relationen mellan tro och samhällsmedborgarskap.

Det kan till exempel handla om att beskriva en hållning som härleds från tron och som kan tillåta olika, ibland till och med helt motsatta, ståndpunkter i konkreta samhällsfrågor, liksom visa hur dessa kan formuleras utifrån den gemensamma hållningen, det vill säga den alltid förenande sanningen i evangeliet och sociallärans grundläggande principer. Det kan också handla om att ge kunskap och perspektiv på en fråga inom något av sociallärans tillämpningsområden eller på någon av dess grundprinciper, kopplat till något aktuellt samhälls skeende, för utveckling av både teologisk förståelse och kristet handlande. Och det kan också i denna rapportserie handla om att presentera något kyrkligt lärodokument inom socialläran och exempelvis framhålla någon aspekt att reflektera över eller beakta.

Jag vill rikta ett tack till alla som medverkar i projektet kopplade till »Tro och samhälle« och uttrycka min önskan om att rapporter, som denna, och annat material från projektet, ska bära frukt för Guds rike.

Stockholm i juni 2024

P. THOMAS IDERGARD SJ

*Ordförande i Justitia et pax
i Stockholms katolska stift*

SKRIVET I BLOD

I DENNA TID av omvälvande förändringar och instabilitet känner många av oss sig överväldigade av mängden orättvisor. För inspiration kan man då vända sig till de kristna martyrer för rättvisa vilkas liv »skrivits i blod« – extraordinära människor vilkas berättelser om sanning, rättvisa och fred, i stället för likgiltighet och motstånd, vittnade om en hoppfull framtid av solidaritet och broderskap. Men vilka är orsakerna till orättvisor i vår tid, och vad innebär det idag att leva ett liv skrivet i blod?¹

Ämnet är bibliskt och bekant. Johannes Döparen fångslades för att ha stått upp för sanningen inför en korrupt och dekadent makt i form av kung Herodes.

1 Denna rapport är baserad på den årliga föreläsningen vid generalförsamlingen för Rättvisa och Fred i Europa, hållen av Jenny Sinclair den 12 november 2023 i oratoriet vid S:t Johannes medkatedral i Valletta, Malta, framför Caravaggios mästerverk Johannes Döparens halshuggning. Texten har översatts till svenska av Ludwig Gelot och bearbetats av Linnea Lindblad. Smärre ändringar har gjorts i texten för att passa formatet för denna rapport och dess svenska publik. Originalen kan nås på hemsidan för Together for the Common Good: <https://togetherforthecommongood.co.uk/from-jenny-sinclair/written-in-blood-a-meditation>

Herodias, kungens hustru, fick sin hämnd genom att förödmjuka sin man. Salomes dans, ett dumt löfte och så hamnade Johannes huvud på ett fat.

I Markusevangeliet² ligger berättelsen om denna halshuggning inklämd mellan att Jesus sänder ut apostlarna två och två och att apostlarna efter återvändandet drar sig undan tillsammans med Jesus för att bearbeta den nya uppgift de fått. På så sätt är Johannes martyrskap på något sätt kopplat till början av apostlarnas deltagande i Guds uppdrag. Johannes är naturligtvis Gamla testamentets sista profet och Nya testamentets första.

Hans död markerar den nya tiden, som är den gamlas uppfyllelse. Jesu glada budskap fortsätter och fullbordar uppdraget från Johannes och de profeter som gick före honom. Detta uppdrag hade flera delar, bland annat att fordra ekonomisk rättvisa – rättvisa löner för arbetare och rimliga villkor i handeln. Johannes Döparen själv är ytterst konkret i sin ekonomiska förkunnelse, han säger: »Den som har två skjortor skall dela med sig åt den som ingen har, och den som har bröd skall göra på samma sätt.«³

Martyrer står upp för sanningen

Kristna är kallade att svara på Johannes inbjudan. Vissa kommer att dödas för sin profetiska beredvillighet att stå upp för sanningen. Andra är verkligen, med Jesajas ord, röster som ropar i öknen när de ägnar sina liv åt att förespråka Guds rättvisa i en korrupt värld, även om inget blod faktiskt spills. Den kristna profetiska rösten är kompromisslös, men den är inte bitter. Tvärtom förlåter kristna martyrer i döden sina

2 Mark 6.

3 Luk 3:11.

förföljare, i ett vittnesbörd om Guds kärlek. Deras oskuld är tydlig, det är även våldets orättvisa. Så annorlunda denna kärlek är jämfört med den ideologiska eller politiska »martyren« som företräder en viss grupp eller ett visst syfte och i döden förbannar sin fiende. Terroristens offer försonar aldrig, det bara utlöser mer våld och oordning.

Johannes martyrium är en obekvämlig påminnelse om sanningen. Hans död banar väg för Jesus, vars rättvisa bringar hela mänskligheten fred. Martyren Johannes Döparen påminner oss om några nutida kristna martyrer för rättvisa och fred:

- Charles de Foucault, som dödades när han bad om fred mellan kristna och muslimer,
- Oscar Romero, som mördades för att ha avslöjat förföljelsen av kristna som arbetar med de fattiga,
- Richard Wurmbrand, den rumänska evangelisk-lutherska prästen av judisk härkomst som offentligt kallade kommunism och kristendom oförenliga,
- Syster Rana Maria Vattalil, som dödades för att ha försvarat fattiga lantarbetares rättigheter på fälten i norra Indien,
- De 21 koptiska martyrer som halshöggs av Islamiska staten, inklusive en som inte var kristen när han tillfångatogs, men rördes av sina medfångares tro och innan han halshöggs sade: »Deras Gud är min Gud.«

Men martyrerna är inte annorlunda än oss övriga. De är vanliga människor som överväldigats av kärlek till Gud och ser världen genom Guds ögon. Med detta sätt att se kan de helt enkelt inget annat än att utmana världsliga principer och makter, bli vittnen till Riket.

Sanningen att martyrskap är ett vittnesbörd öppet för alla kan hjälpa oss att förstå varför Dorothy Day, medgrundare av Catholic Worker Movement, ansåg att också icke-kristna som organiserade arbetare var martyrer som dog för Kristus. Det som betydde något var inte deras uttalade tro, utan deras vittnesbörd. De stupade i försvar av fattiga arbetare. Hon citerar romanförfattaren François Mauriac, som sade: Det är omöjligt för någon av dem som har verklig kärlek i sitt hjärta att inte tjäna Kristus.

Skrivet i blod

Detta vittnesbörd, denna verkliga kärlek i hjärtat, erbjuds också av offer för orättvisor. De oskyldiga barnen i Betlehem, vilkas vittnesbörd vi firar sent i december – deras lidande är skrivet i blod. De är en del av Kristi kropp, där om en kroppsdel sårats så lider också alla de andra.

Vi, de kristnas gemenskap, kallas att bekräfta det vittnesbörd de själva kanske inte helt förstår eller uttrycker. Vi gör det genom att acceptera många små martyrskap, genom att göra oss själva mindre så att Jesus kan bli mer. Även om de inte är skrivna i faktiskt blod är våra gärningar ett vittnesbörd.

Denna diskussion om profetiskt vittnesbörd påminner naturligtvis om den allvarliga situationen i det Heliga Landet. Vi känner den intensiva smärtan, sörjer dem som lidit martyrdöden, uppmärksammar de mänskoliv som ännu kommer att mistas. Hur många fler ska behöva lida innan raseri och hämndlystnad kan omvandlas till hunger efter förlåtelse och försoning? Det tycks omöjligt. Men med Guds nåd är det möjligt, genom vittnesbördet från modiga människor vilkas liv är skrivna i blod.

Men krig är bara den mest uppenbara och extrema kränkningen av fred och rättvisa. Vi bör också överväga hur vi ska svara på de många mindre kränkningarna, som när de förblir olösta orsakar kaos och kan kulminera i krig.

Oavsett om det värsta går att undvika eller inte, är vi alltid kallade att vittna för den kristna freden. Detta är inte någon negativ fred såsom i »tolerans« eller »social sammanhållning«, utan en fred som kommer genom Vägen, Riket, genom ett liv fyllt av mening. Att arbeta mot detta mål är vad det innebär att leva ett liv skrivet i blod. Detta är utmaningen för oss: att i vår livsföring svara på orättvisor.

I detta får vi inte mycket hjälp från vår kultur och dess ledare. Just de som borde ha en vision om rättvisa och en tydlig riktning har gått vilse. De har bländats av en skadlig filosofis principer, en ledstjärna som orsakar splittring och leder till våld.

LIBERALISM

Ibland är det viktigt att sätta ord på vad som pågår. Vår tradition, den katolska socialläran, som är opartisk samt både radikal och konservativ, hjälper oss att identifiera vad som händer. Den filosofi som för närvarande dominerar den västerländska kulturen – det tankemässiga hav vi simmar i – är liberalismen.

Många betraktar liberalismen som ofarlig. Den ses som ofarlig av vänstern som ett alternativ till konservatismen, och ses som ofarlig av högern som ett alternativ till kommunismen. Och visst har den i sin måttliga form varit en viktig kraft i det godas tjänst, inte minst inom insatser för mänskliga rättigheter och i att frigöra det individuella förnuftet.

Men det pågår mer här som vi behöver undersöka. Liberalismen är ett trossystem som främjar en viss vision av »frihet« – och kärnan i denna vision är frihet från begränsningar.

Draget till sin logiska slutsats blir det en frihet från familjens, religionens och gemenskapens begränsningar, från platsen, från landet, från historien, frihet från Gud, till och med befrielse från mänsklig natur. I slutändan »befriar« det samhället från sanningen och från ömsesidigt ansvar.⁴

Det liberala samhället är faktiskt inte fritt. Tvärtom innebär dess individualistiska kultur en stor orättvisa: enorm ojämlikhet, kulturella getton av främlingskap, centraliserad makt och en omvandling av människor och natur till handelsvaror. För att se hur denna kultur underminerar den kristna kallelsen till kärlek, fred och rättvisa, vänder jag tillbaka till Bibeln, till israeliternas uttåg ur Egypten.⁵

Egypten

Rashi, den store medeltida, judiske lärde, sade att fyra femtedelar av folket faktiskt vägrade lyssna på Guds kallelse. De föredrog att stanna kvar. Genom att påpeka detta varnade han sitt folk för assimilering in i den dominerande kulturens bekvämligheter och värden. Och idag är det alltför frestande att välja tryggheten i ett slaveri under ett dekadent men syn-

4 Adrian Pabst (2021). *How Christian is post-liberalism?* Together for the Common Good. <https://togetherforthecommongood.co.uk/leading-thinkers/how-christian-is-postliberalism>

5 Jenny Sinclair (2023). *Freedom*. Together for the Common Good. <https://togetherforthecommongood.co.uk/from-jenny-sinclair/freedom>

barligen välmående välde, snarare än att ta riskerna som följer med den sanna friheten i ett liv med Gud.

Våra liberala faraoner erbjuder en annan typ av slaveri – en lista över pseudofriheter. De säger: »Du kan ha rörlighet, konsumentval, rättigheter och självbestämmande.«

Dessa friheter kan passa vissa människors egenintresse, men den liberala fångenskapen är dålig för mänskligheten. Låt mig beskriva med grova penseldrag vad jag ser när jag betraktar västvärlden, och i ökande grad över hela världen.

Nyklassisk ekonomi, ett utflöde ur liberalismens filosofi, har genererat en särskild form av finansiellt system och, ur detta, globalisering – ekonomiska processer som tjänar storföretagens intressen. Denna samhällsmodell har inneburit att kapitalet samlats hos några få⁶ och en aldrig tidigare skådad rikedomssamling. Under de senaste fem årtiondena har denna makt fått politiskt inflytande, en politik inriktad på att tjäna kapitalets intressen snarare än befolkningens.

För att fungera bra kräver detta system, som är avskilt från vardagsekonomin, obegränsad rörlighet för pengar och arbetskraft. Vad systemet sysslar med är att omvandla skapelsen till handelsvaror och att allt ska betraktas »finansiellt«. Mark, vatten, bostäder, människor. När jobben flyttade jorden runt till låglöneländer blev de redan rika rikare medan naturen åsamkades katastrofal skada och hela samhällsgrup-

6 Maurice Glasman (2019). *The Economics of the Common Good*. Together for the Common Good. <https://togetherforthecommongood.co.uk/leading-thinkers/the-economics-of-the-common-good>

per kastades på sophögen. Vi har sett en omfattande nedbrytning av samhället. I praktiken har detta varit en övergivandets politik. Kroppen blev trasig och människor lider.

Den blinda fläcken

Men effekterna av denna liberalism är inte bara materiella. Det finns även sociala och andliga konsekvenser. Denna kultur av handels-individualism korrumpierar, gör till handelsvara och avhumaniserar. Den har försvagat människan, familjen och gemenskapen. Den är i själva verket en attack mot relationer.

Både den nyliberala ekonomiska modellen och hyperliberala sociala normer drivs av samma logik, där gränser betraktas som bakåtsträvande. Så det finns en blind fläck här, både till vänster och till höger. Högern skyller moralisk upplösning på överdriven liberalism men ger på något sätt nyliberal ekonomi fritt spelrum. Vänstern skyller fattigdom på nyliberal ekonomi men betraktar av någon anledning obegränsat självförverkligande som »progressivt«.

Denna blinda fläck döljer det ekonomiska systemets förhåvanden och dess roll i att forma mänskliga relationer. Denna koppling behöver undersökas.

Hegemoni

Den liberala hegemonin har byggts upp under årtionden, men sedan pandemin har vi sett en acceleration och nu växer ett nytt och dekadent maktcentrum fram.⁷ Inte bara stater och storföretag, utan nu också globala medier, stora teknikföretag, läkemedelsföre-

7 Matthew B. Crawford (2023). *Minoritarian moralism*. Archedelia. https://mcrawford.substack.com/p/minoritarian-moralism?utm_campaign=post&utm_medium=web

tag, ideella organisationer och informationskontroll samlas kring en och samma ideologiska agenda, som återigen kallas »frihet«. De är vår tids faraoner. Detta är vårt Egypten.

Invändningarna mot de nya härskarna växer. Vi ser växande missnöjesrörelser: miljoner har förlorat sin försörjning, och för miljontals andra är inkomsten stillastående. Den styrande klassen lever helt i en egen, skyddad värld, och är oförmögen att göra vad som krävs.

Istället är dess reaktion att samla på sig makt i teknokratisk form och klä sina dogmer i harmlöst språk medan politiken undandras demokratisk kontroll. Betydande beslut fattas ofta inte längre där medborgare kan utöva inflytande.

Denna kränkning av rättvisan upplevs ofta som ett mjukt förtryck, ett slags tillplattning, en berättelse där det lokala och gemensamma framstår som trivialt. Lågavlönade familjer och fattiga samhällen bär de djupaste sårerna. Vi bör inte förvånas ifall detta leder till ytterligare främlingskap. Respektlöshet hotar i slutändan samhällsfreden.

Denna liberala berättelse påstår sig erbjuda frihet – fria marknader, fria val för konsumenter – men andan går emot det mänskliga. Det beror på att den grundas på en falsk antropologi, en uttorkad, själlös uppfattning om människan.

Vittrar sönder

Men denna fångenskap är för dehumaniserande för att bestå. Ju längre det sträcker sig, desto mer bräckligt blir det. Jag ser tecken på att detta Egypten skakar i sina grundvalar och börjar vittra sönder. Medan det ekonomiska systemet försöker stärka sin makt,

märker länderna som har omfamnat det symtom på nöd – familjeuppbygg, sänkt förtroende för institutioner, ohållbara skuldnivåer, social fragmentering, kronisk atomisering och ensamhet, alltmer psykisk ohälsa samt moralisk och andlig förvirring.

Detta är tecken på att den gamla eran – som innehåller frön till sin egen undergång – är på väg att ge vika för en ny världsordning, vars karaktär ännu är okänd. Vi märker redan hur auktoritära, kollektivistiska, teknokratiska och andra icke-demokratiska filosofier får gehör. Vi må känna hopplöshet, men jag anser att vi behöver ta oss an denna tidsålder med en känsla av tragisk realism.⁸

Vi är medskyldiga

Om vi känner oss kallade att agera mot denna stora orättvisa måste vi först se till att vi hör vad Gud säger och inte bara vår egen åsikt. När Gud ser Johannes döda kropp fylls han förvisso med sorg och ilska över denna fruktansvärda handling av dumhet begången mot mänskligheten. Johannes förkroppsligar allt det goda som förstörts. Gud säger: »Mitt folk, vad har jag gjort dig? Svara mig.«⁹ Vi är alla medskyldiga på något sätt. Vissa är likgiltiga, vissa medlöpare, vissa okunniga, vissa opportuna, vissa inser för sent. Även om vi är trofasta är vi fallna, och vi glömmer ständigt.

Alltför många kristna föredrar att stanna kvar i de nya faraonernas falska frihet. Vår tids Egypten är en mästare på förklädnad, och det finns mycket som för-

8 John Gray (2023). *Liberal civilisation is finished*. Un-Herd. <https://unherd.com/2023/10/john-gray-liberal-civilisation-is-finished/>

9 Mika 6:3, enligt Vulgata.

virrar. Mitt i detta stora bedrägeri ser vi välmenande människor som pläderar för mer social trygghet, men inte ifrågasätter det ekonomiska systemet. Vi ser människor som desperat vill framhäva sin dygd medan de bildar klungor kring klan-hashtaggar och flaggor. Vi ser vilseledda kristna understödja ideologier fiendliga mot kristendomen och ålägga sig själva självcensur, av antingen rädsla eller egenintresse. Så blir de oförmögna att säga sanningen och misslyckas med att göra det rätta. Lättpåverkade personer fångas i detta vakuum ofrånkomligen av mycket dåliga idéer. Påve Benedikt XVI varnade för år sedan för »relativismens diktatur«. ¹⁰ De nya faraonernas falska frihet är lockande för dem som är rädda för att inte passa in. Status är belöningen för att tjäna de nya makterna.

Att lämna Egypten

Men om våra liv ska skrivas i blod, då är vi kallade att välja den Gud som är Kärlek. Guds folk bör lämna detta Egypten. Vi måste vandra med Gud och gå dit han leder. Liksom apostlarna som sändes ut två och två får vi inte ta med oss något. Det är i ödemarken som drömmar, mål och visioner om falsk frihet avslöjas för vad de är.

Vi urskiljer Guds karaktär genom att lära oss vad Jesus älskar. Vår Herre älskar alla människor och hans hjärta klappar särskilt för de fattiga. Jesus levde i solidaritet med lågavlönade. Gud ser inte med välvilja på dem som betar sig illa mot fattiga människor, för

10 Predikan av kardinal Joseph Ratzinger, dekan för kardinalskollegiet, Peterskyrkan, måndagen den 18 april 2005. Tillgänglig online: https://www.vatican.va/gpII/documents/homily-pro-eligendo-pontifice_20050418_en.html

vilka Kyrkan bör vara det glada budskapet. Som Johannes Döparen är vi kallade att göra oss själva mindre – för att ge Jesus skall få ta ett större utrymme i oss, bli större i oss.

DEN KATOLSKA TRADITIONEN AV RÄTTVISA

Att göra sig själv mindre betyder absolut inte självutplåning. När Kristus får ta ett större utrymme i oss för det oss tvärtom närmare vår fullaste mänsklighet, eftersom det är, som Andra Vatikankonciliet har slagit fast, den »kristna människan som av Gud formas efter hans Sons bild, han som är den förstfödde bland många bröder« som »förmår ... uppfylla kärlekens nya lag.«¹¹ I denna lag är Gud den primära aktören som alltid går före självet. Genom att spegla Guds treenighet respekterar denna nya kärlekens lag vår sanna mänskliga natur som relationella varelser. Det är därför vi finner tillfredsställelse och mening i ömsesidigt beroende och självuppoffring.

Så annorlunda denna katolska antropologi är jämfört med den atomiserade och individualistiska liberala uppfattningen om människan! Och jämfört med dess senaste variant, den postmodernistiska versionen av »social rättvisa« som reducerar människor till individer med rättigheter. Människans verkliga identitet, som den förstås i katolsk tradition, kan inte reduceras till kategorier av intersektionalitet. Vi är transcendent varelser skapade till Guds avbild. Krav

11 *Gaudium et spes*, 22.

på så kallad »rättvisa« och »jämlighet i utfall«¹² bygger på en onaturlig förenklad uppfattning om rättvisa som endast kan uppnås genom att staten går in med tvångsmedel.

I vårt moderna Egypten tar detta sig uttryck som ett slags söndra och härska, vilket skapar en allas strid mot alla. Så vi måste vara vaksamma mot utopiska, allomfattande ideologier, som utlovar vad T.S. Eliot kallade »system så perfekta att ingen behöver vara god«.¹³ Historien lär oss att när man försöker böja människor enligt drömmar om perfektion, blir resultatet alltid tvång, splittring, förbittring och i slutändan våld.

I kristen antropologi handlar rättvisa främst om de ömsesidiga förpliktelseerna i rättvisa relationer. Vi behöver samarbeta med vår nästa – trots våra skillnader – för var och en av oss är älskad av Gud. Detta kommer aldrig att vara lätt – katolsk lära erkänner att det är rörigt. Men vi är kallade att försöka, och att låta rättvisan fortfarande handla om relation i stället för att helt outsourca till staten de mänskliga band som möjliggör försoning.

Som den heliga Katarina av Siena har sagt om när Gud skapade oss: Han har »inte velat att alla skulle äga allt det som är nödvändigt för dem, för att människor nödvändigtvis skulle bevisa varandra kärleksfull givmildhet«.¹⁴ Vi är formade för att

12 Tabia Lee (2023). »A Black DEI Director Canceled by DEI«. COMPACT. <https://www.compactmag.com/article/a-black-dei-director-canceled-by-dei/>

13 »...systems so perfect that no one will need to be good.« Eliot, T.S., *Choruses from The Rock*, vi, T.S. Eliot *Collected Poems*, 1909–1962.

14 *Katolska Kyrkans Katekes* §1937.

komplettera varandra. Där stater, samhällens och gemenskapers juridiska ramverk vägleds av kristen antropologi finns det en bättre chans till sann frihet. Denna antropologi leder naturligt till den katolska socialläran, vars syfte, som den helige Johannes Paulus II sagt, är att bygga en »kärlekens civilisation«, det gemensamma goda, att besegra vad han kallade »syndens strukturer«¹⁵ och att befria människor från härskarnas och makternas välde.

Detta »gemensamma goda«-tänkande,¹⁶ som jag brukar kalla det, är som Guds kompass med vars hjälp vi i tanken kan »lämna« detta Egypten, verka utanför denna avhumaniserande berättelse och leva inom Guds ekonomi, hans berättelse om kärleksfulla relationer.

Guds vittnen

Vi är alla kallade att delta i denna berättelse om Guds ekonomi. Vi kan hämta mod från människor som idag skriver sina liv i blod – vittnen till en berättelse om kristen rättvisa. Liksom Kristi kropp har många lemmar verkar dessa Kristi vittnen tillsammans på olika sätt för det gemensamma goda, och var och en riskerar något för egen del.

Jag tänker här på somliga som verkar på hög nivå och utmanar den nuvarande politiska ekonomin, de föreslår begränsningar för kapital och för skapelsens privatisering, de insisterar på att arbetet har värdighet och motsätter sig en framtid där arbetet spelat ut sin roll. Andra möjliggör ledarskap i fattiga lokal-

15 *Sollicitudo rei socialis*, 36.

16 *Common Good Thinking* (u.å.). Together for the Common Good. <https://togetherforthecommongood.co.uk/about/common-good-thinking>

samhällen och bygger upp det gemensamma. Somliga utmanar korruption inom stora mediekoncerner och stora läkemedelsföretag, andra motsätter sig tvång från ideologier och främjar yttrandefrihet. Somliga arbetar för balans mellan människors och planetens intressen, andra kämpar för att besegra hasardspelels och pornografins gissel. Somliga försöker skydda ofödda barn och kämpa emot trycket på de sårbara att acceptera dödshjälp, andra står upp för dem som förföljs för sin tro.

Ytterligare andra kommer att röra sig på mindre storslagna nivåer, men ofta de mest betydelsefulla: De ger upp status och vinning för att leva i solidaritet med fattiga samhällen, besöker fångar, arbetar med hemlösa familjer, ägnar sina liv åt att vara en god nästa.

Saliga är de som håller fred.

I mitt arbete har jag privilegiet att känna dessa människor och många fler. Var och en bidrar till Guds ekonomi. Det är hit vår katolska antropologi bör leda oss.

Vems sida står vi på?

Nuförtiden är det utmanande för många människor i kyrkorna att stå upp för sanningen, och många är obekanta med den katolska sociallärans autentiska tradition. Avskräckta av den postmoderna ideologiska tolkningen av »social rättvisa«, upplever vissa »rättvisa« som antingen ett valfritt tillskott till eller som något »alltför politiskt« för en tro som i grunden är en privatsak.

Men titta på Johannes Döparen, som representerar rättvisans alla martyrer, alla små hjältedåd, de oskyldiga barnen i Betlehem och de lidande fattiga i våra

egna länder. Enligt katolsk lära är tron aldrig någon privatsak. Så vi är kallade att svara på den svåra frågan: Vilken sida står du på?

Det är uppenbart vilken sida Jesus stod på. Han var en vanlig arbetare i en romersk ekonomi som höll nere de fattigas löner.¹⁷ Hans motstånd mot den orättvisan härstammade från den bibliska, rabbiniska traditionen av relationell rättvisa, och det tog både andlig och samhällelig form. Inte bara introducerade han Riket för dem som följde honom. Han förde också människor samman – rika och fattiga, över klassgränser, över skilda etniciteter, åldrar och kön, över olika utbildningsbakgrund – för att bygga det gemensamma goda.

De fattiga är Kyrkans skatt

Vår Herre klagade att de fattiga är menade att vara Kyrkans skatt. Påve Franciskus säger att Kyrkan behöver evangeliseras av de fattiga, för den som är fattig har en känsla av behov av andra och Gud – en instinkt om ömsesidigt beroende som de välbärgade och de upptagna så lätt förlorar. Detta är det stora mysteriet i kärnan av Guds särskilda kärlek till de fattiga. Det fanns en tid då ledande kristna handlade i solidaritet med de fattiga. Då var kyrkorna att räkna med i att stå upp mot orättvisor. På grund av dess påverkan, inte bara materiellt utan även moraliskt och kulturellt, intar katolsk tradition en profetisk hållning till ekonomisk rättvisa och ett särskilt ställningstagande för de fattiga.

17 Douglas Oakman (2021). *The Radical Jesus, the Bible, and the Great Transformation*. Wipf and Stock.

Uppdrag på villovägar

Men de skyldigheter som följer med detta särskilda ställningstagande ignoreras ofta. Kristna har inte, vare sig präster eller lekfolk, undgått inflytandet från individualismens kultur. Att tala ut om hur det här skadliga systemet påverkar vår egen kultur har försumrats. Tvärtom har Kyrkan blivit främmande för fattiga samhällen. Detta förlust leder inte bara till större materiell nöd, utan också till en nöd av mer allvarligt slag – till att hela Kristi kropp andligen utarmas.

Så vad är det då som går snett? Min förklaring till den kristna solidaritetens nedgång börjar med en sekulär liberal medelklasskultur som råder bland kyrkorna, där fattiga alltför ofta betraktas som bidragstagare snarare än som grannar i en gemenskap.

Denna kulturs verkan avslöjas i språkbruket. Inom socialt arbete i kyrkliga sammanhang hörs ofta ett språk som antyder detta främlingskap, ord som »marginaliserad«, »upsökande verksamhet«, »erbjuda tjänster«, »ta itu med«. Detta är inte vänskapens och den ömsesidiga respektens språk. Ett sådant byråkratiskt språk har goda avsikter, men det tilldelar i praktiken rollen som »annan« åt de människor verksamheten syftar till att hjälpa. Kyrkan är menad att förkroppsliga kärlek i en vanhelgad värld, inte vara en effektiv tjänsteleverantör.¹⁸

Från en kyrkcentrerad position kan fattiga människor tyckas marginaliserade – men ur Guds perspektiv är

18 Jenny Sinclair (2023). »Poverty: how should the church respond?«. Together for the Common Good. <https://togetherforthecommongood.co.uk/from-jenny-sinclair/how-should-the-church-respond-to-poverty-at-this-time>

de centrala. De är heller inte få. I Storbritannien räknas nu var femte person som fattig. (I Sverige lever 15 procent av befolkningen i relativ fattigdom – övers. anm.¹⁹)

När vi ändå talar om Storbritannien vill jag nämna en brittisk kristen förvirring. Många kyrkor i mitt land driver så kallade matbanker (engelska: »food banks«) som erbjuder gratis mat till människor vars löner och bidrag inte räcker till. Som denna dysfunktionella ekonomi har utvecklats har vi nu ett enormt matbank-nätverk som möter allt större ökande behov av det allra nödvändigaste.

Men sanningen är den att ju effektivare mathjälpen blir, desto mindre nödvändiga framstår ekonomiska reformer. Matbanker är ofta en källa till stolthet i kyrkor som vill rättfärdiga sin nytta. Men Kyrkan har en helig kallelse att inte bara stå för nytta, utan för förvandling.²⁰

Det är en besvikelse att se kristna glömma sin egen rättvisetradition och oavsiktligt välja en utilitaristisk hållning, där man stödjer statliga bidrag till företag som betalar löner för låga att leva på. Medan jag naturligtvis förstår och stöder det väsentliga behovet av mathjälp till behövande, vill jag hävda att välgörenhetskampanjer som inte också pläderar för fullskalig ekonomisk reform i själva verket undertrycker och marginaliserar profetisk rättvisa.

19 *Så många fler är fattiga i Sverige – se förändringen i ditt område* (2023). SVT. <https://www.svt.se/data-journalistik/sa-manga-fler-ar-fattiga-i-sverige/?kommun=0180&cregso=>

20 *Renewing the Covenant: Churches and the Building of Local Relationships* (2020). Together for the Common Good. <https://togetherforthecommongood.co.uk/leading-thinkers/renewing-the-covenant>

Denna förvirring är symtomatisk för en attityd som välvillig, men står för förmynderi. Många aktivister och kyrkor talar ofta om de fattiga, som om dessa behöver talesmän som är arga å deras vägnar eftersom de inte kan själva. Men sedan 2015 har lågavlönade och arbetarklass visat sig vara avgörande i många val. I många länder har de så kallade »utsatta« fått nog av denna berättelse om liberal dominans och misshushållning. Under tidigare epoker hade sådana protester kunnat uppfattas som bonderevolter.²¹ Men i detta Egypten kallas reaktionen »populistisk« av stora ekonomiska intressen, och föraktas sedan av en politisk klass som inte kan acceptera att denna motreaktion har åstadkommit av deras egna politiker.

Utlämnade

Det är därför inte förvånande att så många fattiga samhällen har gett upp om Kyrkan. Dessa människor, som ofta kommer från platser med en stolt historia, har upplevt globaliseringens baksida. I åderlåtningen där deras jobb försvann utomlands visade vissa lokala kyrkliga ledare sitt stöd, men som institution misslyckades Kyrkan i stort sett att stå i solidaritet med de fattiga trots att de led en grym sorts död.²² De kunde lika gärna ha ropat i öknen. Många känner sig lika övergivna av Kyrkan som av den politiska klassen.

21 David Goodheart (2017). *The Road to Somewhere: The Populist Revolt and the Future of Politics*. Hurst & Co.

22 Jenny Sinclair (2020). *To live a decent life*. Together for the Common Good. <https://togetherforthecom-mongood.co.uk/stories/to-live-a-decent-life>

Som David Gannon, en arbetarklassvän till mig, sade: »Kyrkan har fjärrat sig från arbetarklassen genom att bli en 'woke' matbank. Den måste börja bete sig som en kyrka igen. Att leva på bidrag är själsdödande, människor behöver hederligt arbete så att de kan upprätthålla någon självrespekt.« Vi måste tala klarspråk om vilken dödlig effekt denna liberalism har på kyrkokulturen. Jämför detta med syster Rana Maria Vattalil som stannade hos fattiga arbetare på fälten i norra Indien. Hennes vittnesbörd var som Jesu eget: »jag är med er alla dagar till tidens slut«²³. Hennes kärlek var som ett förbund, inte ett kontrakt.

Det här kan låta mycket dystert, till och med hoppöst. Men det första steget till bättring är att erkänna vad som har hänt. Om Kyrkans folk kan erkänna denna stora orättvisa, och att vreden är legitim, står hoppet att finna. Om det finns solidaritet – en vänskap mellan Kyrkan och fattiga samhällen – det gemensamma goda – står hoppet att finna för båda.

VILKET UPPDRAG HAR KYRKAN?

Så hur kan vi förändras? I en tid som vår, hur kan kristna rakryggat stå upp för sanningen? Kärlekens civilisation uppnås på andliga såväl som sociala, politiska och ekonomiska vägar. Vi kan närma oss detta på två sätt: genom att förespråka förändringar av samhällssystemet och genom vår egen handling. Kyrkans kallelse i vår tid är att bereda väg för Herren. Som Johannes Döparen visste, inbegriper profetisk rättvisa alltid ekonomisk rättvisa.

23 Matt 28:20.

Samhällsförändring

Vad gäller förändring av samhällssystemet innebär detta en övergång från kontrakt till förbund. Kyrkan bör avslöja de skadliga effekterna av att människor och natur betraktas ur ekonomisk synvinkel, och kräva grundläggande reformer, inklusive ett decentraliserat banksystem. Det särskilda ställningstagandet för de fattiga kräver att vinster används för att tjäna familj, gemenskap och lokalsamhälle, i stället för tvärtom.

För att stödja familjebildningen bör vi kräva stöd till att bygga bostäder till rimlig kostnad och ett stopp för gigeekonomin så att våra unga faktiskt kan hoppas på att bygga sig en framtid. Och för att upprätthålla arbetets värdighet bör vi stå emot utopiska antagande om en AI-dominerad framtid där ingen arbetar, och istället fokusera på jobbskapande, lokala investeringar och yrkesutbildning.²⁴

Det finns hopp, eftersom den politiska klassen gått så vilse. De behöver hjälp. Det finns utrymme för en stark röst från Kyrkan i dessa frågor.

Ändrat beteende

När det gäller vårt eget beteende är det lokalt som vi kan börja sätta in motgiftet, trots att frågorna är globala. Så vad kan lokala kyrkor göra?

Låt mig bara berätta en kort historia. En kvinna berättade för mig att hon hade kämpat med förfärliga skulder i två års tid. Hon gick i mässan varje vecka men berättade inte för någon i kyrkan om sin situation.

24 Jon Cruddas (2021). *The Dignity of Labour*. Together for the Common Good. <https://togetherforthecom-mongood.co.uk/leading-thinkers/the-dignity-of-labour>

Hennes kyrkas kultur var så opersonlig att hon utstod detta ensam. Jag tror att vi alla vet att denna historia inte är ovanlig.

Kyrkorna måste ta sig förbi denna individualism som har förstört vår kultur. Våra församlingar måste bli »platsgemenskaper« där människor är kända och älskade. I årets budskap inför Världsdagen för de fattiga säger påve Franciskus att vi måste sluta outsourca och ta personligt ansvar. Han använder förstås exemplet med den barmhärtige samariten. Det är en påminnelse om att det mest kristna beteendet, vilket även Dorothy Day noterade, ibland äger rum utanför kyrkan. Franciskus säger också att lösningarna inte finns i aktivism eller välgörenhet.²⁵ Vi ska engagera oss på det personliga planet. Han är tydlig – han säger att vi ska dela bordsgemenskap. Vi ska bjuda in våra grannar, de som har mindre till middag, för att dela vår bordsgemenskap.

En relationell kyrka

Att bli rättvisans och fredens folk innebär att skapa en relationell kyrka med en känsla av familj. Där grannar, med både höga och låga inkomster, står solidariska. Det innebär att hjälpa någon framåt, till självhjälp i stället för att ge understöd, till att gå från kontrakt till förbund. Och det innebär att bli en kyrka som inte längre ser sig själv som frälsare, det är det bara Gud som är.

Många kyrkor vet inte var de ska börja. Men låt mig dela med mig av några exempel på hur den lokala kyrkan kan generera nytt liv – genom att skapa en

25 Budskap från påve Franciskus inför den sjätte Världsdagen för de fattiga, 7.

plats för människor att mötas. I Storbritannien arrangerar över sexhundra kyrkor »Places Of Welcome«. Allt som behövs är en lokal, några varma, om-
tänksamma människor med vana att be som kan vara
värdar. Bjud in människor från lokalsamhället att
samlas, prata, äta, spela spel och leka lekar, stödja
varandra oavsett gruppstillhörighet, motstå de toxiska
ideologierna från vänster eller höger genom att bygga
en mötets kultur. En plats där människor kan tala fritt
och vara sig själva.

Det är också viktigt att hjälpa unga människor att
organisera en egen plats att mötas på – forskning visar
att ensamheten nu är högre bland unga än gamla.²⁶
För att utmana denna individualistiska kultur måste
den lokala kyrkan också medvetet bygga relationer
med sin omgivning. Detta måste börja med att lyssna.
En kyrka jag känner till frågade sina grannar vad de
önskade sig mest.²⁷ Högst på önskelistan stod en lek-
plats. Kyrkan organiserade, och fick alla att engagera
sig. Grannar lade faktiskt grunden tillsammans. Tju-
gofem år senare är lekplatsen nu navet i den lokala
gemenskapen med 2 500 personer som engagerar sig
varje vecka.

Våra kyrkogemenskaper måste diskutera och tillsam-
mans komma fram till: Hur kan vi omorientera vårt

26 Will Tanner, Fjolla Krasniqi and James Blagden (u.å.).
Age of Alienation. Onward. <https://www.ukonward.com/wp-content/uploads/2021/09/Age-of-Alienation-Onward.pdf>

27 Martin Robinson (u.å.). *From space to place*. Together
for the Common Good. <https://togetherforthecom-mongood.co.uk/stories/from-space-to-place>

församlingliv så att allt vi gör blir en möjlighet till gemenskap?²⁸

Likt Jesus är vi kallade att bygga nya gemenskapsformer, att leva en inkarnationsteologi som påtagligt väver sig in i alla aspekter av vår dagliga erfarenhet. Våra synodala förfaranden kan hjälpa oss. Det måste börja med samtal två och två, öga mot öga.

Denna fokus på relation är inte ett mjukt alternativ till att stå upp för sanningen – utan det är motgiftet mot individualismen. Relationer är grunden för kristen rättvisa. Att lyssna på varandra och på Gud, att lära känna varandra som vår nästa, kommer alltså att göra oss starkare. Vi kan då bygga koalitioner med lågavlönade, för att förhandla om anständiga jobb, bostäder till rimlig kostnad och lokala investeringar.

En ödmjuk kyrka

Kyrkan verkar minska, och många känner sig ibland överväldigade, ibland hjälplösa, till och med utan hopp. Men det finns en god nyhet – som går emot vår intuition: sårbarhet kan vara en styrka.

Påve Franciskus säger att om du vet vad det innebär att vara fattig, blir du bättre rustad för denna stund. Gud ser vår trasighet som ett sätt att lära oss att dela med oss, att vara verkligt mänskliga. En fattig kyrka är en kyrka som behöver andra, särskilt de fattiga. Det finns en mystisk anledning till att Franciskus vill att Kyrkan ska stå i relation till de fattiga. Det är inte bara för deras skull.

28 Jfr Apg 2:42-47; vidare *Instrumentum laboris*, B2 Medansvar i mission, stycke 52: https://www.synod.va/content/dam/synod/common/phases/universal-stage/il/ENG_INSTRUMENTUM-LABORIS.pdf

När vi tänker på kyrkans minskning kanske vi kan överväga, bara kanske, att Gud gör Kyrkan mer ödmjuk så att hon, i sin fattigdom, kan inse sitt behov av andra, särskilt de fattiga. I denna nya tidsålder måste Kyrkan lära sig att ta emot såväl som att ge. Det råder ingen tvekan om att vi går in i en mörk tid. Symtomen och sjukdomarna är sammankopplade och alltför många. Och för kyrkorna kan det kännas som om slutet är inne.

Lyssna på Gud

Men Gud är verksam. Om vi lyssnar, kommer vi att se att han gör något på djupet. Han kallar oss att delta. Han förbereder oss för att sända ut oss. Vi påminner oss om att i Markusevangeliet placeras berättelsen om Johannes Döparens död direkt efter att apostlarna skickats ut två och två efter att Jesus sagt åt dem att inte ta med sig något.²⁹ Detta är ögonblicket då deras deltagande i Guds uppdrag börjar. Och sedan den fruktansvärda halshuggningen av Johannes. Ett ögonblick av förödelse. När hans lärjungar hörde om hans död måste de ha upplevt att allt var förbi.

Men det avsnitt Markus väljer att placera därefter är när Jesu apostlar – efter att ha sänts ut, utsatta utan något med sig, efter att ha helat människor – kommer tillbaka för att be tillsammans med Jesus och förbereda nästa steg i hans uppdrag. Johannes döparens kropp som offrats är inte bara ett tecken på ett slut, utan på en början.

Kanske ser vår tids Kyrka inte likadan ut i framtiden. Men Gud gör något i världen och i Kyrkan. Detta kan vara en vändpunkt för Kyrkan. Gud är verksam – särskilt bland de fattiga. Det som betyder något är

29 Mark 6:8.

att vi lyssnar på Gud. Och om Guds folk kan bygga det gemensamma goda med fattiga samhällen, för att Kristi kropp ska förenas, då finner vi hoppet. Detta handlar om solidaritet.

FÖRFATTARPRESENTATION

Jenny Sinclair är grundare av och chef för *Together for the Common Good*, en liten brittisk välgörenhetsorganisation som arbetar med andlig och medborgerlig förnyelse. *Together for the Common Good* vill hjälpa kristna och andra att navigera i en tid av förändring och upptäcka och fördjupa kallelsen att på olika sätt arbeta för det gemensamma goda på de platser där de bor och arbetar.

Together for the Common Good vill bidra till unga människors bildning, stödja ledare och återuppbygga förtroendet för den lokala kyrkans kallelse. *Together for the Common Good* är partipolitiskt obunden och arbetet inspireras från flera olika kristna traditioner men särskilt från den katolska kyrkans sociallära.

Mer information om organisationen:
<https://togetherforthecommongood.co.uk/>

OM JUSTITIA ET PAX

Kommissionen för rättvisa och fred, *Justitia et Pax*, är ett organ i stiftet verksamt i frågor kopplade till den katolska socialläran. Kommissionens uppgift är främst att ge biskopen råd och att främja kunskapen och engagemanget bland de troende i stiftet om socialläran och näraliggande frågor kopplade till hur den katolska tron får prägla den kristnes relationer till sin omvärld, nära och långt bort. Kommissionen representerar också stiftet i både nationella och internationella, liksom i både inom- och utomkyrkliga, sammanhang relevanta för dess ansvarsområde.

